

1980-1991 Yılları Arasında Türkiye'de Tekstil Boyarmadde- lerinin İmalat, İhracat ve İthalatına Genel Bakış ve Bu Alanda Asya Kökenli Boyarmaddelerin Payı

Ayşe UYGUR
Y.Doç.Dr.

Marmara Ün., Güzel Sanatlar Fak. İSTANBUL

Tekstil endüstrisi için gereken boyarmaddelerin önemli bir kısmı ülkemize ithal edilmektedir. Bunun yanında bir miktar tekstil boyarmaddesi de Türkiye üretilmektedir. Çok az miktarda tekstil boyarmaddesi de ihraç edilmektedir. 1980-1991 yılları arasında tekstil üretimi artarken, tekstil boyarmaddeleri talebi de artmıştır. Son zamanlarda, fazla miktarda Asya kökenli boyarmadde ülkemize ithal edilmektedir. Asya kökenli boyarmaddelerin ithal edilen boyarmadde miktarına oranı tesbit edilerek bu değişim gözden geçirilecektir.

A GENERAL VIEW TO PRODUCTION, EXPORT, IMPORT OF TEXTILE DYESTUFF BETWEEN 1980-1991 IN TURKEY AND THE PORTION OF THE ASIAN ORIGIN DYESTUFF IN THIS MARKET

The significant amount of textile dyestuff demand is imported to our country. However, to some extent textile dyestuffs are also produced in Turkey. A little amount of textile dye is also exported. Between 1980-1991, the requirement for the textile dyestuff also increased as the textile production increased. Recently, the Asian Origin Dyestuff in large amount has been imported to our country. The above mentioned change will be considered by determining the import ratio of the Asian Origin Dyestuff to the total amount of the dyestuff imported.

1. GİRİŞ

Dünya tarihi açısından bakıldığında 1980-1991 yılları arasında İran-İrak savaşı, Körfez savaşı, Batı ve Doğu Almanya'nın birleşmesi, SSCB'nin parçalanarak 15 küçük devlete bölünmesi, Yugoslavya'nın parçalanması gibi büyük değişiklikler olmuştur.

Siyasal alandaki bu tablo ekonomiyi de oldukça etkilemiş, ticari ürün, ticari ürün kaynağı, ticari taşıma yo-

lu, ticari yasalar gibi konularda da değişiklikleri beraberinde getirmiştir. 1980'li yıllarda bu değişikliklere paralel olarak ozon tabakasının delinmesi, çevre kirliliği gibi sorunlar tüm dünya ülkelerini ilgilendirmiş, bazı ülkeler çevre kirliliğine neden olan zararlı üretimlerini durdurarak ticari bakımdan yeni kaynaklar aranmasına neden olmuşlardır [Color Index, 1977].

1980'li yıllarda sayılan etkenler yanında ülkemizde 12 Eylül 1980 ihtilali yapılmış, arkasından liberal ekonomi uygulamaları ağırlık kazanmıştır. 15 Haziran 1985 'Serbest Bölgeler Kanunu & bu döneme ait uygulamalar arasındadır [Koçak, 1988]. Ayrıca Türkiye'nin AET Topluluğu'na girme çabaları da bu döneme ait ekonomik tablo arasındadır.

Ülke içi ve ülke dışındaki bu gelişmeler ihracatta önemli bir yer işgal eden tekstil sektörünü de önemli ölçüde etkilemiş, bu yıllarda tekstil ihracatında, özellikle konfeksiyon ihracatında büyük artışlar gözlenmiştir. Yurtiçi tüketim ve ihracattaki fiyat rekabeti gerek tekstil hammaddelerinde, gerek boyarmaddelerde, gerekse üretim metodlarında düşük maliyetli yeni kaynaklar arayışına neden olmuştur. Boyarmadde açısından bakıldığında, son yıllarda, Avrupa boyarmaddelerine göre daha ekonomik olmaları nedeniyle Tayvan, Kore, Japonya, Çin gibi Uzakdoğu ülkelerinin boyarmaddeleri Türkiye pazarına girmiş bulunmaktadır. Bu çalışmada son 11 yıl içinde imalat, ihracat, ithalat istatistikleri incelenerek boyarmadde gruplarına göre miktarları tesbit edilecek, ayrıca Uzakdoğu kaynaklı boyarmaddelerin ülkemizdeki ithalat payı saptanacaktır.

2. 1980-1991 YILLARI ARASINDA ÜLKEMİZDE BOYARMADDE İMALATI

Bu tarihler arasına bakıldığında, 3 aylık sanayi üretim ve eğitim anketi kapsamına giren ve boyarmadde üretiminin %75 veya daha fazlasını sağlayan işyerleri ve ürettikleri boyarmadde grupları şunlardır:

Sümerbank Mensucat :Reaktif, Direkt, Asit, Krom, Kükürt

BASF-Sümerbank :Pigment

Organik Kimya :Pigment

Setaş :Dispers

Kentaş :Direkt, Asit, Krom

İstatistik kapsamına girmeyen, boyarmadde üretimi yapan diğer firmalar şunlardır:

Ritaş :Reaktif, Direkt, Asit, Krom, Bazik

Burboya :Direkt, asit

Magma :Pigment, dispers

Ortadoğu KVK :Pigment

Maliyet enflasyonu nedeniyle yıllara ve firmalara göre değişiklikler göstereceğinden, istatistiklerde boyarmaddelerin ağırlıkları temel alınmıştır.

1980-1991 yılları arası istatistiklere alınan yurtiçi toplam boyarmadde üretimi Tablo 1'de gösterilmiştir [DİE İmalat İstatistikleri, 1980-1991].

İstatistiklerde boyarmadde gruplarına göre bir ayırım yapılmadığından toplam boyarmadde üretimi gösterilmektedir.

Tablo 2'ye göre 1980, 1981 yıllarında istatistiki değerlendirme yapılamamıştır. 1982-1991 yılları arası istatis-